

وضعیت نمایش آثار خارجی در نظام حقوقی ایران

لادن حیدری^۱

مهدی هداوند^۲

چکیده

در حال حاضر حمایت از آثار سینمایی داخلی مشمول قانون حمایت حقوق از مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ می‌باشد. واقعیت این است که علی‌رغم این که قانون مذکور آثار سینمایی خارجی را مورد حمایت قرار نمی‌دهد و با وصف این که جمهوری اسلامی ایران عضو کنوانسیون برن نمی‌باشد و آثار سینمایی متعلق به پدیدآورندگان خارجی در قلمرو ایران (جزء در صورت وجود معاهده متقابل ایران با سایر کشورها) قابل حمایت نیست، اما در عمل و در مواردی، حمایت‌های به عمل آمده از آثار سینمایی خارجی در نظام حقوقی ایران فراتر از قانون موصوف می‌باشد. در این مقاله برآنیم تا ضمن بررسی نظام حقوقی ایران در خصوص نمایش آثار سینمایی خارجی و تبیین مقررات خاص آن‌ها به این پرسش‌ها پاسخ دهیم که با عنایت به عدم عضویت ایران در کنوانسیون برن، رم و سایر معاهدات مانند معاهده کپی‌رایت وایپو و تریپس چرا و چگونه از حقوق پدیدآورندگان آثار سینمایی خارجی در ایران حمایت می‌شود؟ و آیا این حمایت بر اساس معیارهای موجود منطقی و مطلوب است؟ تأثیر این امر بر صنعت سینمای ایران چیست؟ در صورت الحاق ایران به کنوانسیون برن یا تصویب قانون جدیدی در زمینه مالکیت ادبی، هنری و حقوق مرتبط، چه تغییراتی در وضعیت موجود صنعت سینمای کشور خواهیم داشت؟

واژگان کلیدی

اثر سینمایی، نمایش آثار سینمایی خارجی، پدیدآورنده اثر سینمایی

۱. کارشناس ارشد حقوق عمومی، مدیرکل دفتر حقوقی و امور مالکیت معنوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسؤول)
Email: ladanh.1978@yahoo.com

۲. عضو هیأت علمی دانشگاه ارشاد، تهران، ایران.

مقدمه

اثر سینمایی به عنوان یکی از آثار ادبی و هنری، همچون سایر آثار وفق قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان ۱۳۴۸ مشمول حمایت‌های قانونی است. بر اساس بند (۳) ماده (۲) این قانون، «اثر سمعی و بصری به منظور اجرا در صحنه‌های نمایش یا پرده سینما یا پخش از رادیو یا تلویزیون که به هر ترتیب و روش نوشته یا ضبط یا نشر شده باشد» مورد حمایت قانون مذکور قرار دارد.

از منظر مجریان و دولتمردان، به همان اندازه که حمایت از آثار سینمایی داخلی بدیهی می‌نماید، احترام به حقوق پدیدآورندگان آثار سینمایی خارجی نیز ضروری بوده و بر آن تأکید کرده‌اند. این تأکید فارغ از تحقق شرایط حمایتی مقرر در ماده ۲۲ قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ در اخذ مجوزهای قانونی برای پخش و انتشار اثر خارجی در ایران به عنوان شرط لازم و کافی برای اخذ این مجوزها ذکر شده است. در حالی که ممکن است این حمایت به طور متقابل توسط کشور محل تولید یا اجرا و پخش اثر نسبت به آثار سینمایی تولید و پخش شده در ایران رعایت نگردد.

شاید بتوان برابر بند ۲ ماده ۱۷ اعلامیه جهانی حقوق بشر^۱، ماده ۲۶ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی^۲ و ماده ۱۵ میثاق بین‌المللی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی^۳ این اقدام دولت را در تکلیف دولت‌های عضو جستجو نمود، زیرا بر اساس ماده ۹ قانون مدنی مقررات عهودی که بر طبق قانون اساسی بین دولت ایران و سایر دول منعقد شده باشد^۴، در حکم قانون و رعایت آن الزامی است.

ممکن است که استناد به مواد پیش‌گفته آن هم صرفاً در حوزه آثار سینمایی، جزء یک احتمال و یک ادعا نباشد، اما واقعیت این است که دست‌اندرکاران سینما بیش از سایر صنوف به رعایت این حقوق و لزوم تعامل پایاپای خود پایبند بوده‌اند.

تا جایی که در سازمان صدا و سیما و بین صنوف سینمایی از تضمین حقوق خالقان آثار سینمایی به عنوان یک تعهد یادشده و مهم‌ترین مبنای آن را اخلاق عنوان می‌نمایند نه عهود الحاقی ایران در این زمینه. کما این که جمهوری اسلامی ایران هنوز به مهم‌ترین کنوانسیون‌های بین‌المللی در عرصه کپی‌رایت ملحق نشده است. در این مقاله برآنیم تا ضمن بررسی نظام حقوقی ایران در خصوص نمایش آثار سینمایی خارجی و تبیین مقررات خاص آن‌ها به این پرسش‌ها پاسخ دهیم که با عنایت به عدم عضویت ایران در کنوانسیون برن، رم و سایر معاهدات مانند معاهده کپی‌رایت وایپو و تریپس چرا و چگونه از حقوق پدیدآورندگان آثار سینمایی خارجی در ایران حمایت می‌شود؟ و آیا این حمایت بر اساس معیارهای موجود منطقی و مطلوب است؟ تأثیر این امر بر صنعت سینمای ایران چیست؟ در صورت الحاق ایران به کنوانسیون برن یا تصویب قانون جدیدی در زمینه مالکیت ادبی، هنری و حقوق مرتبط، چه تغییراتی در وضعیت موجود صنعت سینمای کشور خواهیم داشت؟

لادن جیدری، مهدی هداوند

الف - تضمین حقوق پدیدآورندگان آثار سینمایی

۱- الزامات داخلی حمایت از آثار سینمایی

بر اساس قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ که قانون مادر در زمینه کپی‌رایت در کشور محسوب می‌گردد، حقوق مادی و معنوی خالقان آثار ادبی و هنری به رسمیت شناخته شده است. بر اساس ماده ۲۲ این قانون «حقوق مادی پدیدآورنده موقعی از حمایت این قانون برخوردار خواهد بود که اثر برای نخستین بار در ایران چاپ یا پخش یا نشر یا اجرا شده باشد و قبلاً در هیچ کشوری چاپ یا نشر یا پخش و یا اجرا نشده باشد.» در سایر

قوانین و مقررات داخلی نیز به طور صریح یا ضمنی حمایت از آثار سینمایی به عنوان یک اثر ادبی و هنری پیش‌بینی شده است.

به عنوان مثال اصول سیاست‌های فرهنگی کشور ۱۳۷۱ مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی در بندهای ۲۲ و ۲۴ خود، به لزوم کمک به افزایش تولید سینمایی و نمایش فیلم و وضع مقررات لازم برای حمایت قانونی از آثار و تولیدات فرهنگی، علمی و هنری اشاره نموده است. بند (ح) ماده ۲ آیین‌نامه اجرایی چگونگی پرداخت جایزه صادراتی به محصولات و خدمات سینمایی و سمعی و بصری، در جهت حمایت از حقوق پدیدآورنده اثر سینمایی، به لزوم ارائه مدارک دال بر رعایت حقوق مالکیت محصول از قبیل قرارداد با تهیه‌کننده به عنوان یکی از اقدامات مورد نیاز جهت دریافت جوایز تصریح کرده است. (توکلی، ۱۳۸۸ ش).

بر همین اساس سازمان‌های پخش و توزیع فیلم نیز در ماده ۶ آیین‌نامه تأسیس و فعالیت سازمان‌های پخش و توزیع فیلم، ملزم به رعایت اصول حرفه‌ای و ضوابط و قواعد جاری مربوط به حقوق مالکیت فکری در کشور شده و قبل از شروع فعالیت در ارتباط با هر فیلم موظفند تا قرارداد حقوقی معتبری را با صاحبان فیلم‌های سینمایی یا غیر سینمایی دارای پروانه نمایش که در آن توافقات و تعهدات طرفین به صورت شفاف قید شده باشد، منعقد نمایند.

ضمن این‌که این حمایت مبنی بر منع تکثیر بدون مجوز آثار مجاز که موجب تضییع حقوق صاحبان اثر شود، در ابعاد محکم‌تر و گسترده‌تری در ماده ۱ قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت غیر مجاز می‌نمایند، مصوب ۱۳۸۶ نیز پیش‌بینی شده است.

۲- الزامات بین‌المللی حمایت از آثار سینمایی

اولین چیزی که در بیان این الزامات به ذهن متبادر می‌شود، عدم الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون‌های اصلی بین‌المللی کپی‌رایت، یعنی برن و رم و در نتیجه عدم الزام بهره‌برداران یا توزیع و تکثیرکنندگان به رعایت حقوق خالقان آثار سینمایی خارجی است، اما واقعیت این است که ایران پیش از پذیرفتن این کنوانسیون‌ها، برخی از الزامات بین‌المللی را با الحاق به اعلامیه جهانی حقوق بشر و میثاقین به ویژه میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، انعقاد موافقت‌نامه‌های دوجانبه و نیز درج در قوانین داخلی پذیرا شده است که با توجه به اشاره‌ای که بر مقررات الحاقی ایران و الزام قانونی این امر شد، بخش‌هایی از این موافقت‌نامه‌ها و مقررات داخلی را بررسی می‌نماییم.

به غیر از توافق کلی که تقریباً در همه موافقت‌نامه‌های فرهنگی میان ایران و سایر کشورها مبنی بر احترام به قوانین و مقررات داخلی یکدیگر و تبادل آثار ادبی و هنری و آثار سمعی و بصری به ویژه فیلم وجود دارد، برابر بند ۳ ماده ۲ موافقت‌نامه فرهنگی بین ایران و قطر، حفظ حقوق مالکیت فکری مؤلفین بر اساس قوانین و مقررات جاری دو کشور یکی از الزامات دوجانبه بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران است.

تأکید بر دستیابی به تولیدات مشترک فیلم و همکاری در عرضه تجاری و نمایش فیلم‌های سینمایی یکدیگر (دو کشور) نیز در بند (ب) ماده ۶ موافقت‌نامه فرهنگی و هنری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آفریقای جنوبی و توافق بر شرکت در جشنواره‌های فیلم، تولید مشترک فیلم و نمایش فیلم‌های سینمایی بر اساس قوانین و مقررات جاری دو کشور در ماده ۸ موافقت‌نامه‌های همکاری‌های فرهنگی، علمی و آموزشی بین دولت جمهوری اسلامی

ایران و دولت جمهوری دموکراتیک سوسیالیستی سریلانکا و همچنین بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری بوسنی و هرزگوین قابل ملاحظه است. در ماده ۱۴ موافقت‌نامه همکاری‌های فرهنگی و آموزشی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدرال نیجریه نیز طرف‌های متعاقد به کارگیری تلاش خود را برای جلوگیری و منع معاملات غیر قانونی اموال و گنجینه‌های فرهنگی، ملی و معنوی یکدیگر و احترام به قوانین حق تألیف دو کشور اعلام داشته‌اند. بسیاری از این الزامات را می‌توان در موافقت‌نامه‌های دو یا چندجانبه ملاحظه نمود که به نظر ذکر این تعداد در این مقاله کافی به مقصود بوده است و باید دید در عرصه عمل چقدر به این تعهدات پایبندی نشان داده شده است.

و اما قوانین و مقررات داخلی که برای رعایت حقوق پدیدآورندگان آثار سینمایی پیش‌بینی شده‌اند، بخش مهمی از این الزامات را تشکیل می‌دهند. پیش از این ذکر شد که در ایران مقرراتی علاوه بر قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ نیز برای تضمین حقوق پدیدآورندگان آثار سینمایی وجود دارد که بسیاری از این مقررات برای حمایت از آثار خارجی هم نافذ می‌باشد. به عنوان مثال بر اساس آیین‌نامه تأسیس و فعالیت سازمان‌های پخش و توزیع فیلم، سازمان‌های تخصصی پخش و توزیع فیلم می‌توانند به پخش و توزیع فیلم‌های غیر ایرانی نیز اقدام نمایند (توکلی، ۱۳۸۸ ش.) که بر همین اساس رعایت اصول حرفه‌ای و ضوابط مربوط به حقوق مالکیت فکری و انعقاد قرارداد حقوقی معتبر با صاحبان فیلم برای این سازمان‌ها الزامی بوده و برای تضمین این اقدام نیز در سال ۱۳۸۳، ستادی برای مبارزه با قاچاق محصولات سمعی و بصری و صیانت از حقوق مالکان فیلم‌های سینمایی ایرانی و صاحبان حقوق سینمایی و ویدیویی فیلم‌های خارجی مجاز جهت پیشگیری از اقدامات مجرمانه و جلوگیری

از عرضه فیلم‌های غیر مجاز تشکیل گردید که از جمله وظایف این ستاد، ارائه راهکارهای فنی جدید توسط اصناف ذی‌ربط برای کاهش سرقت فیلم‌های سینمایی برشمرده شده است. (توکلی، ۱۳۸۸ ش.)

همان‌گونه که بیان شد در ماده ۱ قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت غیر مجاز می‌نمایند مقرراتی برای حمایت از آثار سمعی و بصری که یکی از آن‌ها اثر سینمایی است پیش‌بینی شده که با توجه به اطلاق آن، می‌تواند برای آثار سینمایی خارجی نیز کاربرد داشته باشد و این بدان معناست که آثار خارجی^۵ که بدون مجوز پدیدآورنده آن آثار تکثیر می‌شوند، مورد حمایت‌های بسیار قانونگذار قرار می‌گیرند که دامنه این حمایت‌ها از حداقل حمایت‌های بین‌المللی فراتر است.

یکی از مهم‌ترین مقررات داخلی برای اعلام لزوم رعایت حقوق خالقان آثار سینمایی، آیین‌نامه صدور پروانه نمایش برنامه‌های ویدیویی است. (توکلی، ۱۳۸۸ ش.) طبق این آیین‌نامه عرضه و نمایش هرگونه برنامه ویدیویی اعم از سینمایی، هنری، داستانی، سریال، مستند در زمینه‌های ورزشی، آموزشی، علمی و... مستلزم اخذ پروانه نمایش از سوی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی می‌باشد که بر اساس ماده ۲ آن تهیه‌کننده یا مالک حقوقی برنامه‌های ویدیویی (متقاضی دریافت پروانه نمایش ویدیویی) برای اخذ پروانه نمایش باید: ۱- اصل نامه واگذاری رسمی تهیه‌کننده و مالک فیلم مبنی بر عرضه و نمایش فیلم مذکور به طریق ویدیویی؛ ۲- اصل کپی ویدیویی برای فیلم‌های خارجی را ارائه نماید.

پیش‌بینی این الزام پیش از الحاق به معاهدات بین‌المللی در این زمینه به نظر یک اقدام حداکثری و یا یک گام مؤثر در زمینه فرهنگ‌سازی و اجرای این معاهدات می‌باشد. نکته قابل توجه این است که این الزام در سال ۱۳۸۴ مورد اعتراض یک

شرکت کامپیوتری قرار گرفت و با طرح یک دعوا در دیوان عدالت اداری خواستار ابطال بند ۳ ماده ۲ این آیین‌نامه به دلیل مبادینت با شرع و عدم الحاق ایران به معاهدات مربوط به کپی‌رایت و نهایتاً خروج این الزام از اختیارات وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی شد.

هیأت عمومی دیوان عدالت اداری در رأی شماره ۷۴۴ مورخ ۸۴/۱۱/۳۰ خود ضمن اخذ نظر فقهای شورای محترم نگهبان مبنی بر عدم مغایرت این بند با احکام اسلامی، با عنایت به الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون تأسیس سازمان جهانی مالکیت معنوی در سال ۱۳۸۰ و تعهد اعضای کنوانسیون مزبور به رعایت مقررات آن از جمله در جهت حمایت از مالکیت معنوی و حمایت از آثار هنرمندان کشورهای عضو، عدم مغایرت آن را با قانون اعلام نمود. (توکلی، ۱۳۸۸ ش.)

این رأی یکی از مهم‌ترین آرا در زمینه رعایت حقوق خالقان آثار سینمایی خارجی و مبنای مهمی در زمینه الحاق آتی به کنوانسیون‌های بین‌المللی برای پایه‌ریزی اصول حمایتی از کلیه پدیدآورندگان آثار سینمایی محسوب می‌گردد.

اگرچه این تکلیف پیش از الحاق به برن یک اقدام مازاد به حساب می‌آید، لکن صدور این رأی و ابتدای آن بر عضویت ایران در سازمان جهانی مالکیت فکری به عنوان مقدمه الحاق به سایر کنوانسیون‌ها حداقل در سطح اجرا این حوزه را به مقیدترین حوزه بر رعایت حقوق خالقان آثار خارجی مبدل نموده است. از این واقعیت نیز نباید چشم پوشید که به هر حال ایجاد این تعهد پیش از الحاق، گر چه از منظر تعاملات بین‌المللی مطلوب بوده و موجبات حضور آسان‌تر سینماگران در مجامع و مسابقات بین‌المللی را فراهم و در نتیجه پذیرش جهانی آثار سینمایی ایران را تسهیل نموده و حداقل برای حضورشان در مجامع بین‌المللی متهم به

نقض حق نشده و یا این که برای شرکت هنرمندان سینمای ایران در جشنواره‌های فیلم، پیش‌شرطی را قائل نمی‌شوند، اما نباید از نظر دور داشت که تحمیل این امر، می‌تواند در بسیاری از موارد اقدامات اقتصادی و فعالیت‌های سازمان‌های پخش فیلم را با محدودیت مواجه نماید. در واقع، می‌بایست حقوق شرکت‌ها و مؤسسات پخش فیلم را که در این کار سرمایه‌گذاری می‌نمایند و به دنبال پخش و توزیع فیلم‌های خارجی به طور قانونمند و با نظارت و مجوزهای قانونی هستند در نظر داشت. با توجه به این که آخرین قانون کپی‌رایت ایران به سال ۱۳۴۸ برمی‌گردد و پیشرفت‌های علم و تکنولوژی و مقررات بین‌المللی بروزرسانی این قانون را لازم می‌نمود، از این رو لایحه جامع حمایت از حقوق مالکیت ادبی، هنری و حقوق مرتبط توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به دولت پیشنهاد گردید که آخرین مراحل تصویب را در هیأت دولت گذرانده و آماده طرح در مجلس شورای اسلامی می‌باشد. بنابراین مروری بر لایحه مذکور می‌تواند چشم‌انداز آتی این حوزه را به نمایش بگذارد.

در این متن پیشنهادی، علاوه بر تعیین و شناسایی دقیق خالقان اثر سینمایی، شرط حمایتی اولین انتشار در ایران - که در ماده ۲۲ قانون سال ۱۳۴۸ وجود داشت - به نحو دیگری بیان و قلمرو اجرای آن را بدین شرح تبیین شده است: آثار پدیدآورندگانی که تبعه ایران هستند یا اقامتگاه قانونی آنان در ایران است و آثاری که برای نخستین بار در ایران منتشر می‌شوند و یا آثاری که برای اولین بار در کشور دیگری انتشار یافته و در ایران منتشر شده‌اند، بدون توجه به تابعیت یا اقامتگاه پدیدآورندگان آن آثار به شرط رعایت معامله متقابل و همچنین آثار شنیداری - دیداری که تهیه‌کننده یا یکی از تهیه‌کنندگان آن‌ها تبعه ایران است یا اقامتگاه قانونی او در ایران می‌باشد، مورد حمایت قانون مذکور قرار می‌گیرد.

بدین ترتیب قلمرو اجرایی و حمایتی قانون کپی‌رایت ایران در مورد آثار سینمایی اصلاح شده و به نوعی گسترش یافته است. با توجه به تولید آثار فاخر سینمایی در ایران و حضور پررنگ‌تر آن‌ها در سایر کشورها و جشنواره‌های بین‌المللی می‌توان این موضوع را برای حضور مؤثر آثار سینمایی ایران در دیگر کشورها و حمایت قانونی از این آثار و ضمانت اجراهای قانونی برای تعقیب و احقاق حقوق نقض‌شده خالقان آثار، به فال نیک گرفت، اما آیا همه چیز در آن سوی مرزها خلاصه می‌شود و در داخل کشور این الزامات و حمایت‌های بین‌المللی می‌تواند آسیب‌هایی را به صنعت سینما وارد نماید؟ پاسخ به این پرسش را در سطور آتی بررسی می‌کنیم.

ب - الزامات بین‌المللی برای حمایت از آثار سینمایی، چالش‌ها و فرصت‌ها

۱- مقررات بین‌المللی

بند ۱ ماده ۲ کنوانسیون برن، فعالیت‌های سینمایی و کارهای مرتبط با آن را مورد حمایت قرار داده است. همچنین در کنوانسیون‌های کپی‌رایت ژنو، موافقت‌نامه راجع به جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری و معاهده حق مؤلف سازمان جهانی مالکیت فکری نیز به مقوله حمایت از آثار سینمایی پرداخته شده است. تاکنون ایران به هیچ یک از معاهدات بین‌المللی نپیوسته است، لکن اخیراً لایحه الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون‌های برن و رم به دولت تقدیم و مراحل بررسی و تصویب را سپری می‌نماید.

۲- الحاق ایران به معاهدات بین‌المللی، فرصت‌ها و چالش‌ها

با توجه به عضویت ناظر جمهوری اسلامی ایران در سازمان تجارت جهانی و احتمال عضویت کامل در آن سازمان از یکسو و از سوی دیگر با عنایت به پیشنهاد دولت برای الحاق به کنوانسیون‌های برن و رم، حمایت از آثار سینمایی در ایران

لازم‌الاجرا خواهد شد و با عنایت به این‌که پیوستن یک کشور به هر یک از این کنوانسیون‌ها، سایر کشورها را ملزم به رعایت و حمایت از حقوق پدیدآورندگان آن کشور می‌نماید، موجبات حمایت بین‌المللی از آثار سینمایی ایران فراهم خواهد شد و نه تنها کم‌ترین آسیبی به حوزه آثار ادبی و هنری وارد نخواهد آورد، بلکه از موجبات تقویت این صنعت خواهد بود.

ضمن این‌که دغدغه حاصل از نمایش بی‌حد و حصر آثار سینمایی خارجی که با اخلاق و نظم عمومی منافات دارند نیز با رعایت ماده ۱۷ کنوانسیون برن قابل رفع می‌باشد، زیرا «نظم عمومی در صلاحیت مقامات ملی قرار دارد، لذا آن‌ها می‌توانند تدابیر ضروری را جهت محدودکردن امکان سوء استفاده از حق انحصاری مقرر کنند. نباید از این نکته غافل بود که همه حقوق خصوصی در چشم‌انداز حقوق عمومی تعریف می‌شوند و حق مؤلف تخصیصی بر اصل کلی نیست.» (شاکری، ۱۳۸۶ ش.)

نتیجه‌گیری

بر اساس مقررات داخلی، پخش آثار سینمایی خارجی در ایران مستلزم رعایت حقوق پدیدآورندگان آثار سینمایی است، فارغ از این‌که این تکلیف بر اساس اعلامیه جهانی حقوق بشر یا میثاقین که ایران در سال‌های گذشته به آنان پیوسته است، به وجود آمده باشد، اما غیر الزام‌آور بودن ماهیت اعلامیه جهانی حقوق بشر و عدم الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون‌های اصلی کپی‌رایت می‌تواند فشار اقتصادی مضاعفی را بر سازمان‌های پخش و توزیع فیلم بار نماید.

نظر به اقداماتی که برای الحاق ایران به سازمان تجارت جهانی یا کنوانسیون‌های برن و رم صورت پذیرفته، شرایط الحاق کشور به هر یک از معاهدات بین‌المللی تسهیل گردیده است. با توجه به اقبال جهانی به سینمای ایران، الحاق ایران به این معاهدات موجبات تقویت این صنعت را در پیش خواهد داشت.

پی‌نوشت‌ها

۱. طبق بند ۲ ماده ۲۷ اعلامیه جهانی حقوق بشر، هر کس حق دارد از منافع معنوی و مادی هر محصول علمی، ادبی یا هنری که خود پدیدآورنده آن است، استفاده کند.
۲. طبق ماده ۲۶ میثاق حقوق مدنی و سیاسی، کلبه اشخاص در مقابل قانون متساوی هستند و بدون هیچ‌گونه تبعیض استحقاق حمایت بالسویه را دارند.
۳. طبق ماده ۱۵ میثاق بین‌المللی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، کشورهای طرف این میثاق حق هر کس را در موارد ذیل به رسمیت می‌شناسند: الف...؛ ب...؛ ج: بهره‌مند شدن از حمایت منافع معنوی و مادی ناشی از هر گونه اثر علمی یا ادبی یا هنری که مصنف (یا مخترع) آن است.
۴. ایران در سال ۱۹۴۸ میلادی به اعلامیه جهانی حقوق بشر و در سال ۱۹۷۶ میلادی به میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و در سال ۱۹۷۶ میلادی به میثاق حقوق مدنی و سیاسی پیوسته است.
۵. بر اساس ماده ۱ قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت غیر مجاز می‌نمایند - مصوب ۱۳۸۶ - هر شخص حقیقی یا حقوقی که مبادرت به هر گونه عملی گردد که موجب تضییع حقوق صاحبان اثر از جمله تکثیر بدون مجوز آثار مجاز شود حسب مورد علاوه بر مجازات جعل و پرداخت خسارت وارده در جایی که تضییع حق موجب خسارت مالی است در صورت مطالبه صاحبان اثر خسارت وارده را جبران می‌کند و در هر حال به جریمه نقدی از دو میلیون ریال تا بیست میلیون ریال محکوم می‌شود.
۶. ماده ۱۷ کنوانسیون برن: مقررات این معاهده به هیچ صورت به حقوق حکومت‌های کشورهای عضو در به کارگیری تدابیر قانونی یا انتظامی در تجویز نظارت یا جلوگیری از گردش، عرضه و به معرض نمایش گذاشتن هر اثر یا تولید که وفق تدابیر اتخاذ شده، مقام ذی‌صلاح دارای حق اجرای آن است، خدشه‌ای وارد نمی‌کند.

فهرست منابع

اصول سیاست‌های فرهنگی کشور مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی. (۱۳۷۱ ش.).

اعلامیه جهانی حقوق بشر. (۱۹۴۸ م.).

آیین‌نامه اجرایی چگونگی پرداخت جایزه صادراتی به محصولات و خدمات سینمایی و سمعی و بصری. (۱۳۸۳ ش.).

آیین‌نامه تأسیس و فعالیت سازمان‌های پخش و توزیع فیلم. (۱۳۸۳ ش.).

آیین‌نامه ستاد مبارزه با قاچاق محصولات سمعی و بصری. (۱۳۸۳ ش.).

آیین‌نامه صدور پروانه نمایش برنامه‌های ویدیویی. (۱۳۷۲ ش.).

توکلی، شهرام. (۱۳۸۸ ش.). مجموعه قوانین و مقررات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی. تهران: سازمان چاپ و انتشارات، چاپ سوم، صص ۴۴۴، ۵۱۴، ۵۱۷، ۶۰۸-۶۰۶.

شاگری، زهرا. (۱۳۸۹ ش.). تعدیل قلمرو حقوق مالکیت ادبی، هنری در نظام حقوقی کنونی. مجموعه مقالات نخستین همایش حقوق مالکیت ادبی، هنری و حقوق مرتبط. تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات. صص ۱۹۷-۱۶۵.

قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان. (۱۳۴۸ ش.).

قانون موافقت‌نامه فرهنگی و هنری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آفریقای جنوبی. (۱۳۸۲ ش.).

قانون موافقت‌نامه همکاری‌های فرهنگی و آموزشی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدرال نیجریه. (۱۳۷۵ ش.).

قانون موافقت‌نامه همکاری‌های فرهنگی، علمی و آموزشی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری بوسنی و هرزگوین. (۱۳۷۶ ش.).

قانون موافقت‌نامه همکاری‌های فرهنگی، علمی و آموزشی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک سوسیالیستی سریلانکا. (۱۳۸۰ ش.).

قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت‌های غیر مجاز می‌نمایند. (۱۳۸۶ ش.).

کنوانسیون بین‌المللی حمایت از اجراکنندگان، تولیدکنندگان فنوگرام و سازمان‌های پخش. (۱۹۶۱ ش.).

کنوانسیون بین‌المللی حمایت از آثار ادبی و هنری (کنوانسیون برن). (۱۸۸۶ م.).

کنوانسیون جهانی حق مؤلف. (۱۹۵۲ م.).

لایحه حمایت از مالکیت فکری. (کتاب اول)

معاهده کپی‌رایت وایپو. (۱۹۹۶ م.).

موافقت‌نامه راجع به جنبه‌های تجاری حقوق مالکیت فکری. (۱۹۹۴ م.).

موافقت‌نامه فرهنگی و هنری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت قطر. (۱۳۸۲ ش.).

میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی. (۱۹۶۶ م.).

میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی. (۱۹۶۶ م.).

یادداشت شناسه مؤلفان

لادن حیدری: کارشناس ارشد حقوق عمومی، مدیرکل دفتر حقوقی و امور مالکیت معنوی وزارت فرهنگ و

ارشاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسؤؤل)

پست الکترونیک: ladanh.1978@yahoo.com

مهدی هداوند: عضو هیأت‌علمی دانشگاه ارشاد، تهران، ایران.

Exhibition of Foreign Cinematographic Works in Iranian Legal System

Ladan Heydari
Mehdi Hadavand

Abstract

At the moment, the protection of domestic cinematographic works is subject to "Act for Protection of Authors, Composers and Artists Rights (Copyright Law) 1970". The fact is that despite this act does not protect foreign cinematographic works and Iran is not a member of the Berne Convention and therefore Cinematographic works belonged to the foreign authors are not supported in Iran territory (except in the case of a treaty between Iran and other countries), however, in practice and in some cases, protection of foreign cinematographic works in Iran legal system, is above the law. In this article, we intend -in addition to the review of legal system in respect of exhibition of foreign Cinematographic works in Iran and clarify of certain provisions- to respond to these questions; with regard to Iran's non-membership of the Berne Convention, Rome and other treaties such as the WIPO Copyright Treaty and TRIPS why and how the rights of the authors of foreign cinematographic works are protected in Iran? And if this protection is logical and desirable, based on the existing criteria? What is the impact upon the Iranian film industry? In the case of Iran's accession to the Berne Convention or the adoption of new legislation concerning copyright and related rights, what changes in the present status of the cinema industry in Iran will happen?

Keywords

Cinematographic Work, Foreign Cinematographic Works, Author of Cinematographic Work